

Temanotat

Albania: Reise- og ID-dokumenter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Albania: Reise- og ID-dokumenter**

SUMMARY

This report concerns rules and procedures for issuing ID- and travel documents in Albania. It examines national ID- and passport issuing bodies, breeder documents, registration routines and control mechanisms for checking ID information. Finally a brief account is given on corruption in general, and on corruption in connection with issuance of documents.

All citizens over the age of 16 must be in possession of a national ID card. Since 2008 personal identification information has been registered electronically in a central database. Biometrics was introduced in 2009, after which all issued ID cards and passports have contained biometric data.

SAMMENDRAG

Notatet tar for seg regler og prosedyrer for utstedelse av ID-kort og reisedokumenter i Albania. Nærmere bestemt sies det noe om passutstedende myndigheter, underlagsdokumenter, registreringsrutiner og hvordan ID-opplysninger kontrolleres. Avslutningsvis sies det noe om korrupsjon generelt, og om korrupsjon ved dokumentutstedelse.

Albanske borgere over 16 år skal være i besittelse av nasjonalt ID-kort. Siden 2008 har identifikasjonsopplysninger blitt registrert elektronisk i en sentral database. Etter innføringen av biometri i 2009 har alle ID-kort og pass inneholdt biometriske data.

INNHold

1. Innledning	5
1.1 Relevante lover og regelverk.....	5
1.2 Elektroniske registre.....	5
2. Reisedokumenter.....	6
2.1 Biometriske pass.....	6
2.1.1 Prosedyre for utstedelse av ordinært pass	6
2.1.2 Utstedelse av pass til personer bosatt i utlandet.....	7
2.1.3 Passérbrev (laissez-passer).....	7
3. ID-kort.....	7
4. Sentrale identitetsdokumenter.....	8
4.1 Fødselsattest	8
4.2 Personlig identitetsnummer	9
4.3 Statsborgerskap og statsborgerskapsattest.....	9
4.4 Ekteskaps- og ugifteattest.....	9
4.5 Dødsattest	9
5. Korrupsjon	9
5.1 Bestikkelser og forfalskninger.....	10
5.1.1 Ekte dokumenter med ekte opplysninger	11
5.1.2 Ekte dokumenter med falske opplysninger	11
5.1.3 Falske dokumenter med falske opplysninger.....	12
6. Kontroll av identitetsopplysninger	13
7. Referanser	14

1. INNLEDNING

Denne rapporten omhandler utstedelse av pass, ID-kort og andre sentrale identitetsdokumenter i Albania. I tillegg gis det noe informasjon om dokumentenes notoritet, herunder i hvilken grad det forekommer kontroll av identitetsopplysninger opp mot eksisterende registre, samt omfanget av korrupsjon og falske dokumenter i tilknytning til utstedelse av dokumentene.

Landinfo bemerker at det finnes begrenset informasjon om albanske dokumenter og dokumentutstedelse fra åpne kilder. Mye av den foreliggende informasjonen er dessuten kun tilgjengelig på albansk.

1.1 RELEVANTE LOVER OG REGELVERK

Utstedelse og besittelse av identitetsdokumenter er regulert ved lov i Albania, herunder lov om pass (2000), lov om ID-kort (2002) og lov om statsborgerskap (1998). I tillegg foreligger det passregelverk (2009 og 2010), som beskriver gjeldende prosedyrer for passutstedelse.

Det er vedtatt endringer og tilføyelser til de nevnte lovverkene, blant annet på bakgrunn av innføringen av biometri i 2009.¹ Med mindre annet er spesifisert i teksten nedenfor, forutsettes det at en henvisning til eksempelvis loven om pass av 2000, omfatter endringene av senere dato.

1.2 ELEKTRONISKE REGISTRE

Albanias folkeregister ble digitalisert i 2008, slik at alle opplysninger om fødsel, ekteskap og dødsfall siden den tid har blitt registrert elektronisk. All informasjon som tidligere kun fremgikk av håndskrevne papirdokumenter, har også blitt innført i registeret. I dag utstedes nye, trykte person- og identitetsdokumenter til alle albanske borgere.²

Personopplysninger til 4,2 millioner innbyggere er lagt inn elektronisk. De gamle papirdokumentene oppbevares ved regionale offentlige registreringskontorer, og vil brukes som historisk kilde og referansebase for lokale registreringskontorer.

Opplysningene i folkeregisteret danner grunnlaget for utstedelse av biometriske ID-kort og biometriske pass. Etter det opplyste, har om lag 340 registreringskontorer (Zyra ë Gjëndjës Civile / Civil Status Office) tilgang til den elektroniske databasen (OSCE 2010; IRB 2011a).

¹ Se kildelisten for henvisninger til de omtalte endringene og tilføyelsene.

² Norges Statistiske Sentralbyrå, i samarbeid med OSSE, deltok i oppgraderingen, blant annet ved pilotprosjektet for Tirana, og deretter med de regionale arkivene i Durrës, Kavajë, Lëzhë, Krujë og Pëqin.

2. REISEDOKUMENTER

2.1 BIOMETRISKE PASS

Albania startet utstedelsen av nye biometriske pass i januar 2009. Ifølge den albanske ambassaden i Ottawa (som gjengitt i IRB 2011b) var omtrent 2 millioner nye pass utstedt per september 2011. Albanias biometriske pass er i samsvar med relevante ICAO³- og EU-standarder (EU-kommisjonen 2009, s. 43).

De gamle ikke-biometriske passene har ikke blitt utstedt siden juni 2009 (EU-kommisjonen 2009, s. 43), og gyldighetstiden på disse gamle passene utløp 1. mars 2012 (Albanias konsulat i Milano u.å.).

2.1.1 Prosedyre for utstedelse av ordinært pass

Det er krav til personlig fremmøte ved levering av søknad om pass. Søknadene fremmes hos politiet der vedkommende er permanent bosatt (Lov om pass 2000).⁴ Alle personer over 16 år må legge frem biometrisk ID-kort, en utfylt søknad og betalingsbevis. En person som er fylt 16 år, men som ikke allerede har fått utstedt biometrisk ID-kort, kan søke om ID-kortet og passet samtidig.

Dersom søkeren er under 16 år eller på annen måte juridisk umyndiggjort, må vedkommende fremme søknad personlig sammen med minst én forelder eller foresatt, eventuelt med autorisert verge. Søknad fremmes ved samme lokale politistasjon som utsteder passet. Søkere under 16 år må legge frem utfylt søknad og betalingsbevis, samt et gyldig ID-kort med bilde, eventuelt et tidligere/utgått pass (IRB 2011b; Passregelverk 2009).

Barn kan få utstedt pass dersom det foreligger samtykke fra begge foreldrene. Samtykket må være bekreftet av notarius publicus (UDI 2003).⁵

Pass skal i utgangspunktet hentes personlig. Loven åpner også for at pass kan hentes av en person med fullmakt eller av et nært familiemedlem (ektefelle, foreldre eller myndig person). For barn eller personer som på annen måte er umyndige, kan pass hentes av foresatte eller barnets autoriserte verge (Lov om pass – endringer 2010).

Gyldigheten av pass for barn under 16 år er fem år. Andre pass er gyldige for ti år (Lov om pass 2000). Barn under seks år vil få et biometrisk pass, men det blir ikke tatt fingeravtrykk (Passregelverk 2009).

Et nytt pass koster ca. 50 euro (IRB 2011b).

³ International Civil Aviation Organization.

⁴ Landinfo bemerker at Albanian Telegraphic Agency (ATA), som sitert av kanadiske myndigheter (IRB 2011b), opplyser om at passøknader kan fremmes ved *civil office centres*. I henhold til det albanske lovverket skal imidlertid passøknader fremmes ved politistasjoner. Landinfo velger for ordens skyld å påpeke diskrepansen i opplysningene.

⁵ Selv om man har fått omsorgsrett ved en rettskjennelse, har norske myndigheter fått opplyst at det likevel må fremvises samtykke fra begge foreldrene ved utreise. I en respons fra kanadiske myndigheter fra 9. mai 2005 nevnes det ikke eksplisitt noe om krav til fullmakt dersom en av foreldrene har foreldreansvaret for barnet alene (IRB 2005).

2.1.2 Utstedelse av pass til personer bosatt i utlandet

Ifølge opplysninger fra det albanske utenriksdepartementet må albanske borgere som er bosatt i utlandet, møte personlig ved passutstedelseskontorer i Albania for å få utstedt biometriske pass (Passregelverk 2010). Den albanske ambassaden i Stockholm (e-post 20. oktober 2010) samt kanadiske immigrasjonsmyndigheter (IRB 2011b) kan imidlertid opplyse at det også er mulig å få utstedt biometriske pass ved Albanias ambassader i Italia og Hellas.

Før innføringen av biometriske pass i 2009 var det ikke påkrevd for albanske borgere som var bosatt i utlandet, å returnere til hjemlandet for å få utstedt pass. De kunne henvende seg til ambassaden eller konsulatet med nødvendig dokumentasjon (fødselsattest, fem bilder og utfylt skjema). Ambasadene/konsulatene kunne ikke selv utstede pass, men sendte søknaden til konsulær seksjon i albansk UD (IRB 2011b; UDI 2003).⁶

2.1.3 Passérbrev (*laissez-passer*)

Albanske myndigheter (som sitert i IRB 2011b) opplyser at albanske ambassader kan utstede passérbrev (*laissez-passer*) til albanske borgere som har mistet eller blitt frastjålet pass i utlandet. Det samme gjelder dersom et pass har utløpt, og personen må ha gyldig reisedokument for å returnere til Albania.

3. ID-KORT

I perioden mellom 1991 og 2009 ble det ikke utstedt ID-kort i Albania (Wikipedia a), og albanske borgere anvendte pass eller fødselsattest for å legitimere seg (IRB 2006a). I 2007 påbegynte albanske myndigheter arbeidet med å elektronisk registrere personopplysninger i en sentral database, og i januar 2009 ble de første biometriske ID-kortene utstedt. Per september 2011 var ca. 2 millioner biometriske ID-kort utstedt (IRB 2011a).

Enhver albansk borger over 16 år må være i besittelse av et ID-kort (Lov om ID-kort 2002, jf. beslutning av 2009). ID-kort kan imidlertid også bli utstedt til borgere under 16 år (Albanias ambassade, e-post 22. oktober 2010).

De biometriske ID-kortene inneholder foruten generell informasjon, fingeravtrykk og digitalt foto av innehaveren. Dokumentet koster ca. 10 euro.⁷ Albanske biometriske pass utstedes på bakgrunn av informasjonen i ID-kortene (Koci 2009).

⁶ Ifølge opplysninger fra Albanias ambassade i Stockholm (telefonsamtale februar 2009) kunne albanske borgere som var bosatt i Norge tidligere (før innføringen av biometri) søke om pass ved ambassaden. Ambassaden kunne ikke utstede pass, men for 20 € kunne søkeren få utstedt et fullmaktsdokument som vedkommende kunne sende til en slektning eller venn i Albania. Slektingen kunne så søke om pass på vegne av vedkommende. Passet ville bli returnert i posten. Underskrift på passet ble skannet inn. Søkeren måtte identifisere seg med tidligere pass eller fødselsattest.

⁷ ID-kortene skal være kostnadsfrie for noen grupper; dette gjelder enkelte funksjonshemmede samt rom og egyptere. Andre grupper, som for eksempel studenter og arbeidsledige, skal få ID-kortene til redusert gebyr.

For å få utstedt nytt ID-kort må borgere foreta en innbetaling av gebyr på postkontoret, som man får en kvittering på. Kvitteringen fremvises på registreringskontoret der personinformasjonen er registrert. Etter at informasjonen er kontrollert, må borgeren fylle ut et søknadsskjema og vedkommendes biometriske data registreres. ID-kortet blir så trykket sentralt og sendt tilbake til et distribusjonssenter der borgeren kan hente det (ODIHR 2009). Det kreves personlig fremmøte ved afhenting (IRB 2011a).

ID-kort er påkrevd i en rekke sammenhenger, for eksempel ved utbetaling av pensjon, mottak av sosialhjelp og opptak ved skoler (Lov om ID-kort 2002, jf. beslutning av 2009).

ID-kortene er gyldige i 10 år fra utstedelsesdato (IRB 2011a).

Albanias ambassader i Italia og Hellas utsteder etter det opplyste også biometriske ID-kort (IRB 2011a).

4. SENTRALE IDENTITETSDOKUMENTER

4.1 FØDSELSATTEST

Fødselsattest utstedes av det offentlige registreringskontoret i kommunen der man er fødselsregistrert. Større byer som Tirana, Shkodra, Durrës, Fiër, Vlora, Korca og andre har flere slike kontorer.

Pr. oktober 2008, etter at Albania hadde gjennomført registreringen av alle fødselsdata i det nye sentrale dataregisteret, fikk alle registreringskontorene mulighet til å utstede datautskrifter av fødselsattester (OSCE 2008).

Fødselsattestformularet ble endret i 2003/2004, og skal være det eneste offisielle formularet.⁸ Attesten er påført bilde,⁹ uavhengig av om den er original eller et duplikat. De første tre sifrene på attesten skal være nummeret til registreringskontoret i kommunen der vedkommende person er fødselsregistrert. Sifrene på attestene gjør det mulig å finne frem til det kontoret og den offentlig ansatte som har utstedt attesten. Serienummeret skal stemme overens med stemplet som anvendes (IBR 2007a). Formularet synes å være det samme også etter innføring av elektroniske registre (OSCE 2008).

Det er vanlig med personlig fremmøte i forbindelse med å hente fødselsattest, men det er også kjent at familiemedlemmer har fått hentet fødselsattest (IRB 2007; IRB 2008). I forbindelse med UDIs tjenestereise til Albania i 2003 fikk man opplyst at det var gjennomført en regelendring som gjorde at borgere bosatt i utlandet, ikke lenger behøvde å møte personlig for å få utstedt fødselsattest. Det måtte imidlertid fremlegges en skriftlig fullmakt (UDI 2003). Kanadiske myndigheter bekrefter i en

⁸ Formularet blir distribuert av Direktoratet for sivilstatus i Innenriksdepartementet.

⁹ Landinfo bemerker at Albanias ambassade i Stockholm har opplyst (e-post 22. oktober 2010) at fødselsattester ikke lenger har bilde. Det har ikke lyktes Landinfo å få avklart hvorvidt attesten har eller ikke har bilde på per 2013.

kort redegjørelse fra oktober 2008 at det skal være mulig å hente identifikasjonsdokumenter for andre, dersom det foreligger fullmakt (IRB 2008).

Fødselsattestene er gyldige i tre måneder fra utstedelsesdato (Albanias ambassade i Stockholm, e-post 22. oktober 2010).

4.2 PERSONLIG IDENTITETSNUMMER

Albanske borgere har et 10-sifret personlig identitetsnummer (*numri i idënitëtit / NID*), som fremkommer i de biometriske passene og ID-kortene. Identitetsnummeret tildeles av Innenriksdepartementet.¹⁰

4.3 STATSBOGERSKAP OG STATSBOGERSKAPSATTEST

Statsborgerskap reguleres av den albanske statsborgerskapsloven fra 1998 (Lov om statsborgerskap 1998).

Så langt Landinfo er kjent med finnes det ingen statsborgerskapsattest for albanske borgere.

I Albania finnes det derimot et familiedokument, som også utstedes av registreringskontoret. Alle familiemedlemmer eller en person med fullmakt kan bestille/hente dette dokumentet (UDI 2003).

4.4 EKTESKAPS- OG UGIFTEATTEST

Ekteskaps- og ugifteattester utstedes av registreringskontorene. Partene kan bestille/hente dokumentet (IRB 2007).

Siden 2008 har det blitt utstedt datautskrifter/trykte versjoner av persondokumenter, som skal erstatte de tidligere håndskrevne dokumentene (OSCE 2008).

4.5 DØDSATTEST

Også dette dokumentet utstedes av registreringskontoret. Familien til avdøde kan bestille/hente dokumentet (UDI 2003).

5. KORRUPSJON

Korrupsjon er meget utbredt i Albania. Ifølge Transparency Internationals (TI) korrupsjonsindeks for 2012 rangerer Albania på en 113. plass på listen over totalt 176 land (TI 2012).¹¹ Resultatet viser en forverring fra foregående år (rangert som 95. land i 2011).

Ansaret for internkontroll i den offentlige administrasjonen i landet er tillagt kontrollorganet Department for Internal Administrative Control and Anti-Corruption

¹⁰ En oversikt over hvordan identitetsnummeret er sammensatt kan finnes på Wikipedia (b).

¹¹ Transparency Internationals korrupsjonsindeks rangerer land etter utbredelse av korrupsjon i offentlig sektor. Indekseringen er basert på oppfatninger om korrupsjon i det offentlige, som er innhentet fra et bredt utvalg av befolkningen i gjeldende land. Informasjonen innhentes over en 24-måneders periode (TI 2012).

(DIACA). EU-kommisjonen (2013, s. 40) påpeker at DIACAs kapasitet til å utføre inspeksjoner ikke er tilstrekkelig, og – på bakgrunn av landets betydelige korrupsjonsproblem – etterlyser kommisjonen nå en kritisk gjennomgang av hvordan de albanske antikorrupsjonsenhetene- og institusjonene er organisert og av hvordan de arbeider.

Samtidig, i 2013-rapporteringen fra EU-kommisjonen, fremgår det at det har vært en betydelig økning i antall rettsforfølgelser av korrupsjonssaker (over 20 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i 2012). Antallet saker i appellinstansene ble mer enn fordoblet (EU-kommisjonen 2013, s. 41).

Mens korrupsjon forekommer gjennomgående både i det offentlige og i det private rom i Albania, er det mer usikkert i hvilke grad dette kan sies å påvirke hvordan myndighetene ivaretar dokumentetsikkerheten i landet. Landinfo vil i den sammenheng vise til EU-kommisjonens periodemessige *Report on the post-visa liberalisation monitoring for the Western Balkan countries*, som skrives i forbindelse med Albanias og andre land på Vest-Balkan sin EU-tilnærming. I foregående år har disse rapportene bemerket alle eventuelle uregelmessigheter eller institusjonelle svakheter ved rutinene for dokumentutstedelse i Albania. I de to siste rapportene (2011 og 2012) har kommisjonen imidlertid kun vist til at produksjon og distribusjon av pass og ID-kort «continues to run smoothly». Landinfo er ikke kjent med annen informasjon som tilbakeviser denne vurderingen (EU-kommisjonen 2011, s. 4; EU-kommisjonen 2012, s. 3).

5.1 BESTIKKELSER OG FORFALSKNINGER

Store deler av befolkningen synes å ha kjennskap til korrupsjon i form av å ha betalt, eller kjenne til andre som har betalt eller mottatt, bestikkelser for å oppnå eller fremskynde offentlige tjenester. I en undersøkelse utført av Transparency International i 2012 oppgav 52 prosent av befolkningen at de anså offentlig ansatte som korrupte eller ekstremt korrupte.¹² Hele 66 prosent av respondentene sa at de har inntrykk av at korrupsjonen har økt i løpet av de siste tre årene (TI 2013).

I en ny rapport fra UNODC, som omhandler korrupsjon i samfunnet generelt og i næringslivet spesielt, fremstilles situasjonen slik:

The overwhelming majority of interactions with public officials follow the rules and regulations applicable to the administrative procedures in question, yet in every direct interaction those rules are vulnerable to manipulation in exchange for private benefit resulting from an illicit transaction between the private sector service user and a civil servant. The receipt of money, a gift or other counter favour, in addition to (or instead of) the requisite official fee, for the personal gain of a civil servant represents an act of administrative bribery (UNODC 2013, s. 15).

Resultatene av en annen nylig undersøkelse viser nettopp denne trenden; de fleste som betaler bestikkelser, oppgir at de gir dette til henholdsvis albansk helsepersonale, politi eller personer som foretar bilregistrering (car registration officers). Hele 70 prosent av respondentene betaler bestikkelser for å oppnå bedre

¹² Respondentene i undersøkelsen vurderer også korrupsjonsnivå blant politiske parter, politi og rettsvesen, helsevesen, utdanningsinstitusjoner, media m.fl.

service/tjeneste, omtrent 10 prosent for å få fortgang i en sak, og 7 prosent for å få avsluttet en sak (UNODC 2011, s. 24). Landinfo bemerker også at bestikkelser er langt vanligere – omtrent 20 prosent høyere prevalens – på den albanske landsbygda enn i urbane strøk (UNODC 2011, s. 16).

Bestikkelser er altså et utbredt fenomen i Albania. Men, i tråd med resultatene fra de nevnte undersøkelsene, er det viktig å poengtere at ikke alle områder av offentlig forvaltning nødvendigvis er berørt, og at der det forekommer ulovlige transaksjoner, vil disse variere i størrelsesorden og alvorlighetsgrad ettersom hvilken tjeneste som etterspørres/tilbys. Det er også slik at de fleste offentlige tjenester er tilgjengelige uten at ytelsen behøver å involvere en bestikkelse; en bestikkelse gis gjerne for å få bedre behandling og for unngå kø eller lang saksbehandlingstid.

Det foreligger for eksempel ikke opplysninger som tilsier at bestikkelser eller andre former for korrupsjon er utbredt i tilknytning til selve registreringen av fødsler, ekteskap/sivilstatus og dødsfall, eller ved innrapportering av data til registrene. Dersom det man ønsker er å få utstedt ekte dokumenter med ekte opplysninger, og kan akseptere en sedvanlig behandlingstid, er incentivet for korrupsjon relativt lavt: De offentlige registreringskontorene er lett tilgjengelige, og det er etablert oversiktlige rutiner for registrerings- og søknadsprosedyrer samt behandlingstid. Såfremt en person er fødselsregistrert og kan fremlegge nødvendige underlagsdokumenter, skal vedkommende ikke ha særskilte vanskeligheter med å anskaffe seg albanske reise- eller identitetsdokumenter.

5.1.1 Ekte dokumenter med ekte opplysninger

Transparency Internationals korrupsjonsbarometer og UNODCs undersøkelser måler nettopp befolkningens opplevelse av å føle seg tvunget eller oppmuntret til å betale bestikkelser for å fremskynde eller forbedre tjenester fra en byråkratisk offentlig forvaltning. Det dreier seg altså her om å betale for noe man i utgangspunktet har krav på vederlagsfritt. I forbindelse med dokumentutstedelse vil det eventuelt være snakk om å få fortgang i utstedelsen av ekte dokumenter med ekte opplysninger.

5.1.2 Ekte dokumenter med falske opplysninger

Dette fenomenet skiller seg vesentlig fra det foregående: Bestikkelser som brukes for å få utstedt ekte dokumenter med falske opplysninger.

Med innføringen av biometri i 2009, og med kontrollsystemene som albanske myndigheter har etablert, har det blitt vanskeligere å forfalske dokumenter. Allikevel finnes det opplysninger om flere tilfeller av dokumentforfalskning; ekte dokumenter som inneholder falske opplysninger – og der offentlige tjenestemenn angivelig skal ha ført inn ukorrekte opplysninger i registre og i underlagsdokumenter.

I en rapport (av journalisten Gjergj Thanasi, som referert i OCCRP 2011) hevdes det for eksempel at albanske og andre europeiske grensemyndigheter ved flere anledninger har pågrepet personer med albanske biometriske pass med «stjålet» identitet. Falske – eller andre personers (dupliserte) – opplysninger skal ha blitt ført inn i underlagsdokumenter, som så har blitt brukt til å få utstedt pass. Forekomsten av denne typen identitetstyveri understøttes av uttalelser fra lederen for det albanske General Register Office, Armand Teliti. Han rapporterte i 2011 til parlamentet om funn av over 500 albanske biometriske pass med stjålet identitet. Ifølge OCCRPs

artikkel er det personer på innsiden av forvaltningen som har gjort dette mulig, og etter avsløringen av identitetstyveriet, skal noen få offentlige tjenestemenn «in remote Albanian villages» og andre involverte ha blitt ilagt bøter og fengselsstraffer (OCCRP 2011).

Det fremgår av informasjon fra det albanske Central Drug Services (som sitert i Tacconi 2013)¹³ at «[...] Albanian law allows to change identity with a simple procedure at the local municipal office in one's place of residence» (oversettelse ved kilde). Til tross for at det ikke har lyktes Landinfo å finne den angjeldende lovteksten, velger vi å gjøre oppmerksom på denne opplysningen fordi den anses som relevant, og også sett på bakgrunn av at den er gjengitt av en generelt sett troverdig kilde (Osservatorio Balcani e Caucaso). Informasjonen synes å understøtte at det kan forekomme ekte dokumenter med falske opplysninger.

Landinfo er for øvrig kjent med eldre rapportering fra amerikanske myndigheter, som går langt i å indikere at albanske dokumenter kan inneholde uriktige opplysninger, ført inn av offentlige tjenestemenn i god eller mindre god tro. Landinfo bemerker at rapporteringen er gjort offentlig av Wikileaks (U.S. Embassy Tirana 2008).

5.1.3 Falske dokumenter med falske opplysninger

Landinfo har ikke konkret kjennskap til omfanget av totalforfalskede dokumenter fra Albania. Omfattende organisert kriminalitet i området knyttet til ulike former for smugling av for eksempel sigaretter, narkotika og mennesker, vil imidlertid kunne indikere at det finnes miljøer som både kan ha interesse av å bruke og å produsere slike dokumenter. Organisasjonen OCCRP (2009) har tidligere påpekt at det finnes et aktivt marked for kjøp og salg av delvis forfalskede eller totalforfalskede dokumenter på Vest-Balkan. Kriminelle som ønsker å forflytte seg i regionen uten at rullebladet flytter med dem, eller personer som unndrar seg straffeforfølgelse, er grupper som angivelig vil kunne benytte seg av falske identiteter og forfalskede dokumenter.

Dokumentforfalskning utført av kriminelle, altså produksjon av falske identitetsdokumenter med falskt innhold, har tidligere blitt avdekket. I en redegjørelse fra kanadiske myndigheter fra 2006 ble det vist til «the takedown of a "mega laboratory" in Albania that was forging various travel documents, including passports and visas, as well as American Green Cards, unspecified ID cards, bank cards and telephone cards» (IRB 2006b). Flere personer ble arrestert. Slik kriminalitet avsløres jevnlig; senest i september 2013 slo albansk politi ned på et større, og tilsynelatende meget avansert, forfalskningsforetak i Tirana (Balkan insight 2013).

Behovet for totalt forfalskede dokumenter blir, slik Landinfo ser det, antagelig mindre dersom det er mulig å få utstedt ekte dokumenter med falskt innhold mot bestikkelse. Opplysningene i følgende kapittel gir imidlertid noen indikasjoner på at mulighetene for å få utstedt slike originaldokumenter med falskt innhold, har blitt noe mer begrenset i løpet av de siste årene.

¹³ Enheten Central Drug Services (DCSA) er underlagt det albanske innenriksdepartementet.

6. KONTROLL AV IDENTITETSOPPLYSNINGER

På bakgrunn av opplysningene som fremgår under kapittelet *Ekte dokumenter med falske opplysninger* ovenfor, er det viktig å presisere at Landinfo ikke har noen informasjon som tilsier at denne typen korrupsjon skjer i utstrakt grad, eller at det albanske systemet er særskilt utfordret av utro tjenestemenn. Det må tas i mente at Albania i lang tid har operert med papirregistre og håndskrevne underlagsdokumenter, og at overgangen til elektroniske og dermed betydelig sikrere systemer har skjedd forholdsvis raskt. Utviklingen – også i henseende dokumentsikkerhet – synes ut fra foreliggende opplysninger å føre til stadige forbedringer.

Det er således ingen tvil om at innføringen av elektroniske registre og biometri har økt dokumentsikkerheten i Albania. I likhet styrkes systemet ved satsingen på opplæring av tjenestemenn og sikring av rutiner ved de offentlige kontorene som er ansvarlige for oppbevaring og utstedelse av identitetsdokumenter. Noe kritikk ble tidlig rettet mot det som ble vurdert som utilfredsstillende opplæringsprogrammer for ansatte ved passutstedende kontorer (EU-kommisjonen 2009, s. 43). Senere, i 2010, gav EU-kommisjonen (s. 5) en positiv vurdering av rutineene for utstedelse av ID-kort, som de mente foregikk på en effektiv og sikker måte. Kommisjonen har i sine årlige rapporter om Albanias fremdrift i EU-sammenheng (EU Progress Report) for 2011, 2012 og 2013 ikke gitt noen negative anmerkninger hva angår pass- og ID-kortutstedelse eller dokumentsikkerhet knyttet til disse personlige dokumentene.

Siden februar 2009 har det nasjonale folkeregisteret vært den eneste kilden til personopplysninger. Håndskrevne fødselsattester er ikke lenger gyldige. I tillegg er et eget ID-nummer utdelt til alle borgere, og dette nummeret er permanent og endres ikke for eksempel i forbindelse med navnebytte (EU-kommisjonen 2010, s. 5).

Når det gjelder de biometriske passene, er utstedelsen av disse sentralisert i Tirana, ved et sentralt passutstedelseskantor som blir drevet av en privat kontraktør på vegne av det albanske innenriksdepartementet. Senteret har videoovervåking, de ansatte arbeider skiftordninger med spesifikke arbeidsoppgaver og har områdevis autorisasjonstilgang avhengig av funksjon. Alt personalet som arbeider med utstedelse og distribusjon av pass, blir spesielt valgt ut, og får spesiell opplæring, herunder antikorrupsjonsopplæring. Blanke dokumenter blir forvart på et sikkert sted, og antallet dokumenter utstedt blir kontrollert etter hvert skift. Distribuerings av passene til politistasjonene utføres av det albanske postvesenet med bruk av særlige sikrede biler. Passene blir utlevert hos politiet av personer fra den private kontraktøren (EU-kommisjonen 2010, s. 5).

Ved søknad om pass blir det foretatt et automatisk søk i politiets database for etterlyste personer. Søkeren må identifisere seg med biometrisk ID-kort, og vedkommendes gamle pass blir registrert som ugyldig og deretter gjennomhullet (EU-kommisjonen 2010, s. 5).

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- [Albanias konsulat i Milano] (u.å.). *Nxjërrjë nga qarkullimi i pasaportavë jobiometrike [omløp av ikke-biometriske pass]*. Milano: Konsullates se Republikës se Shqipërisë ne Milano [Republikken Albanias konsulat i Milano]. Tilgjengelig fra <http://www.consolatoalbanesemilano.org/template.php?pag=39108&tongue=ALB> [lastet ned 16. oktober 2013]
- Balkan Insight (2013, 20. september). Albanian Police Bust Forgery Workshop. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-police-bust-forgery-workshop> [lastet ned 26. oktober 2010]
- EU-kommisjonen (2009, 14. oktober). *Albania 2009 Progress report*. Brussel: European Commission. Tilgjengelig fra http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/al_rapport_2009_en.pdf [lastet ned 26. oktober 2010]
- EU-kommisjonen (2010, 19. april). *Updated Assessment of the implementation by Albania of the roadmap for visa liberalisation*. Brussel: European Commission. Tilgjengelig via <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=353> [lastet ned 21. november 2010]
- EU-kommisjonen (2011, 7. desember). *Second Report on the Post-Visa Liberalisation Monitoring for the Western Balkan Countries in accordance with the Commission Statement of 8 November 2010*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra http://www.esiweb.org/pdf/schengen_white_list_projectprosent20-prosent202ndprosent20postprosent20visaprozent20liberalisationprosent20monitoringprosent20report,prosent209prosent20Decprosent202011.pdf [lastet ned 16. oktober 2013]
- EU-kommisjonen (2012, 28. august). *Third Report on the Post-Visa Liberalisation Monitoring for the Western Balkan Countries in accordance with the Commission Statement of 8 November 2010*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0472:FIN:EN:PDF> [lastet ned 16. oktober 2013]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2005, 9. november). *Albania: Documentation required and procedures to be followed by a parent wishing to travel abroad with a minor child in the absence, or without the consent, of the second parent*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IRBC,,ALB,4562d8b62,45f147e511,0.html> [lastet ned 26. oktober 2010]
- IRB (2006a, 20. oktober). *Albania: Whether the proposed national identity card has been issued; whether the leternjoftim is the main identity document used in the country (2005 – 2006)*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IRBC,,ALB,4562d8b62,45f147de2f,0.html> [lastet ned 26. oktober 2010]
- IRB (2006b, 16. oktober). *Availability of fraudulent identity documents, including incidents where individuals were detained for using these false documents and government measures designed to address this situation (2005-September 2006)*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IRBC,,ALB,4562d8b62,45f147dfa,0.html> [lastet ned 26. oktober 2010]
- IRB (2007, 3. oktober). *Albania: Description of valid birth and marriage certificates, including the general paper quality of original documents; register numbers and register years; description of family certificates; whether an individual with power of attorney who is applying*

for a birth certificate on behalf of an applicant may provide the applicant's photo to the authorities. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IRBC,,ALB,4562d8b62,474e89541e,0.html> [lastet ned 26. oktober 2010]

- IRB (2008, 1. oktober). *Albania: Whether a person in Albania may apply for and pick up identification documents on behalf of another person*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IRBC,,ALB,4562d8b62,492ac7c6c,0.html> [lastet ned 26. oktober 2010]
- IRB (2011a, 22. september). *Albania: The biometric identity card; its appearance, use and the biometric data stored on it; requirements and procedures to obtain a biometric identity card within Albania; whether it can be replaced and renewed from abroad, including requirements and procedures*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/4f5f1e0b2.html> [lastet ned 16. oktober 2013]
- IRB (2011b, 28. september). *Albania: The biometric passport; its appearance and biometric data stored on it; requirements and procedures to obtain a biometric passport from within Albania; whether it can be replaced or renewed from abroad*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/4f5f1c642.html> [lastet ned 16. oktober 2013]
- Koci, J. (2009, 20. januar). Albania's ID cards key to visa regime, elections. *Southeast European Times*. Tilgjengelig fra http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2009/01/20/feature-02 [lastet ned 21. oktober 2010]
- [Lov om ID-kort] (2002, 10. oktober). *Ligj Nr. 8952 për dokumentin e identitetit të shtetasve Shqiptarë [Lov nr. 8952 om ID-dokument]*. Tilgjengelig fra Qendra e Botimeve Zyrtare [Offisielt publikasjonssenter] <http://www.qbz.gov.al/doc.jsp?doc=docs/Ligiprozent20Nrprosent208952prosent20DatprosentC3prosentABprosent2010-10-2002.htm> [lastet ned 15. november 2013]

Tilgjengelig på albansk.

- [Lov om ID-kort – beslutning] (2009, 7. januar). *Vendim Nr.1, datë 7.1.2009 [Beslutning Nr. 1, datert 7.1.2009]*. Tilgjengelig fra Qendra e Botimeve Zyrtare [Offisielt publikasjonssenter] <http://www.qbz.gov.al/doc.jsp?doc=docs/Vendimprosent20Nrprosent201prosent20DatprosentC3prosentABprosent2007-01-2009.htm> [lastet ned 15. november 2013]

Tilgjengelig på albansk.

- [Lov om statsborgerskap] (1998, 5. august). *Law on Albanian Citizenship, Law No. 8389*. Tilgjengelig fra Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b5c10.html> [lastet ned 15. november 2013]

Uoffisiell oversettelse.

- [Lov om statsborgerskap - endringer] (1999, 21. januar). *Law No. 8442, on Some Changes in Law No. 8389 dated 05 August 1998 "On Albanian Citizenship"*. Tilgjengelig fra Refworld <http://www.refworld.org/docid/3f4e16744.html> [lastet ned 15. november 2013]
- [Lov om pass] (2000, 23. oktober). *Ligj Nr. 8668 Për pajisjen e shtetasve shqiptarë me pasaportë për jashtë shtetit [Lov nr. 8668 om utstedelse av pass til innbyggerne]*. Tilgjengelig fra Infocip.org <http://www.infocip.org/al/?p=6864> [lastet ned 15. november 2013]

Tilgjengelig på albansk.

- [Lov om pass – endringer] (2010, 30. juli). *Ligj Nr. 6660 (10 306) për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin Nr. 8668 [Lov nr. 6660 (10 306) om tilføyelser og endringer i lov nr. 8668]*. Tilgjengelig fra Scribd.Inc <http://www.scribd.com/doc/37091181/111-2010> [lastet ned 15. november 2013]

Tilgjengelig på albansk.

- OCCRP, dvs. Organized Crime and Corruption Reporting Project (2011, 14. desember). New Albanian Passports Being used by Terrorists. OCCRP. Tilgjengelig fra <https://reportingproject.net/occrp/index.php/en/ccwatch/cc-watch-briefs/1279-new-albanian-passports-being-used-by-terrorists> [lastet ned 16. oktober 2013]
- ODIHR, dvs. Office for Democratic Institutions and Human Rights (2009, 1. april). *Republic of Albania Parliamentary Elections 2009*. Warsaw: OSCE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/odihr/elections/albania/36712> [lastet ned 15. november 2013]
- OSCE Presence in Albania (2008, 14. august). *Albania finalizes computerization of civil status data, starts issuing printed civil status certificates*. Tirana: OSCE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/albania/49993> [lastet ned 15. november 2013]
- OSCE Presence in Albania (2010, mai). *Project on Modernization of Address and Civil Registration Systems in Albania*. Tirana: OSCE.

Rapporten, som er skrevet i et e-newsletter, er ikke lenger tilgjengelig på internett.

- [Passregelverk] (2009, 8. mai). Nr. 308 për Pajisjen me pasaportë biometrike të Shtetasve [Utstedelse av biometriske pass]. Tilgjengelig fra Albanian State Police http://www.asp.gov.al/index.php?option=com_content&view=article&id=623prosent3Audhezim-per-pajisjen-me-pasaporte-biometrike-te-shtetasve&catid=108prosent3Alegislacioni-per-pk&Itemid=305&lang=sq [lastet ned 15. november 2013]

Tilgjengelig på albansk.

- [Passregelverk] (2010, 12. juli). *Rrugët se si mund të pajiset shtetasi me pasaportë udhëtimi* [Utstedelse av pass fra utlandet].

Landinfo har ikke gjenfunnet lovteksten på internet.

- Tacconi, M. (2013, 16. oktober). The Albanian mafia under investigation. *Osservatorio Balcani e Caucaso*. Tilgjengelig fra <http://www.balcanicaucaso.org/eng/Regions-and-countries/Albania/The-Albanian-mafia-under-investigation-141985> [lastet ned 18. november 2013]
- TI, dvs. Transparency International (2012). *Corruption Perceptions Index 2012*. Berlin: TI. Tilgjengelig fra http://issuu.com/transparencyinternational/docs/cpi_2012_report?mode=window&backgroundColor=prosent2322222&embedId=2496456/2010281 [lastet ned 15. november 2013]
- TI (2013). *Global Corruption Barometer 2013*. Berlin: TI. Tilgjengelig fra <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=albania> [lastet ned 14. november 2013]
- UDI (2003). *Rapport fra tjenestereise til Albania 3.-7. mars 2003*. Oslo: UDI.

Tilgjengelig i Landdatabasen. Rapporten er unntatt offentlighet.

- UNODC, dvs. United Nations Office on Drugs and Crime (2008, mars). *Crime and its impact on the Balkans*. New York: UNODC. Tilgjengelig fra <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/greater-stability-in-the-balkans-is-lowering-crime.html> [lastet ned 15. november 2013]
- UNODC (2011). *Corruption in the western Balkans: Bribery as experienced by the population*. New York: UNODC. Tilgjengelig fra http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/corruption/Western_balkans_corruption_report_2011_web.pdf [lastet ned 15. november 2013]
- UNODC (2013). *Business, corruption and crime in the Western Balkans: The impact of bribery and other crime on private enterprise*. New York: UNODC. Tilgjengelig fra https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/corruption/Western_balkans_business_corruption_web.pdf [lastet ned 22. november 2013]

- U.S. Embassy Tirana (2008, 9. mai). *Fraud in documents from Albanian civil registries*. Tirana: U.S. Embassy. Tilgjengelig fra wikileaks.org
<http://wikileaks.org/cable/2008/05/08TIRANA370.html> [lastet ned 18. november 2013]
- Wikipedia (a). *Albanian Identity Card* (sist endret 30. juni 2013). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Albanian_Identity_Card [lastet ned 15. november 2013]
- Wikipedia (b). *National Identification number. Albania* (sist endret 15. november 2013). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/National_identification_number [lastet ned 17. oktober 2013]

Muntlige kilder

- Albanias ambassade i Stockholm. Telefonsamtale 3. februar 2009.
- Albanias ambassade i Stockholm. E-post av 20. og 22. oktober 2010.